

TILSYNSRAPPORT

Skolemiljø

Narvik kommune – Narvik ungdomsskole

28. januar 2019

Sammendrag

Tema og formål

Fylkesmannen gjennomfører tilsyn med skolens arbeid med elevenes skolemiljø. I dette tilsynet ser vi på hvordan skolen følger opp aktivitetsplikten som beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4. Vi ser i tillegg på hvordan skolen arbeider for å følge opp plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8.

Det overordnede målet for tilsynet er å bidra til at alle elever i grunnopplæringen opplever et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er å sjekke om skolen følger opplæringsloven med forskrifter, og å bidra til bedre regelforståelse og regeletterlevelse i kommuner og skoler.

Avdekkede brudd på regelverket

Oppfyllelse av elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø skjer på skolen. Det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for at elevene skal oppleve at det er trygt og godt å være på skolen.

Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at pliktene i opplæringsloven blir oppfylt. Skoleeier må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i opplæringsloven og tilhørende forskrifter blir oppfylt. Kommunen er derfor adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-11 tredje ledd.

Fylkesmannen har avdekket forhold som tilsier at praksis må endres.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten får kommunen en *rimelig frist* til å rette de brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Dersom bruddene på regelverket ikke rettes innen rettefristen vil Fylkesmannen vedta *pålegg om retting* i enkeltvedtak.

Frist for retting er **28. februar 2019**.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet	4
1.3	Om tilsynsrapporten.....	5
2	Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	5
2.1	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	5
2.2	Rettslige krav	5
2.3	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	7
2.4	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	12
2.5	Rettslige krav	12
2.6	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	13
3	Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre	16
3.1	Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø	16
3.2	Rettslige krav	16
3.3	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	16
3.4	Plikten til å informere og involvere elever og foreldre	18
3.5	Rettslige krav	18
3.6	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	18
4	Frist for retting av regelverksbrudd	20
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon	23

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Narvik kommune/Narvik ungdomsskole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegge i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om kommunen

Narvik kommune som skoleeier har 8 skoler. Fylkesmannen har de siste årene gjennomført felles nasjonale tilsyn med tema kapittel 9a og skolens arbeid med elevenes utbytte.

Narvik ungdomsskole er en sammenslåing av to ungdomsskoler i sentrum, Parken og Framnes ungdomsskoler. I januar 2018 ble elevene fra de to skolene samlet ved Framnes, mens det bygges ny skole der Parken tidligere lå. Skolebygget ved Framnes er fra 1968, og det rapporteres om at de fysiske forholdene er dårlige. Det er også satt opp modulbygg som midlertidig skal huse elevene. Det er startet med riving av Parken ungdomsskole, men det er enda ikke endelig vedtatt hvordan den videre prosessen blir.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Narvik i brev av 20. august 2018. Dere ble bedt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4
2. Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-9 og 9 A-11

Formålet med tilsynet er å undersøke hvordan skolen følger opp elevenes skolemiljø, og hvordan skolen følger opp kravene i opplæringsloven kapittel 9A.

Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 11. desember 2018. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen

fristen 18. januar 2019. Vi har behandlet kommentarene fra dere under hvert av de aktuelle temaene.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra våre egne systemer og offentlige registre
- informasjonen på skolens nettsted
- intervjuer og samtaler
- kommunens uttalelse til foreløpig tilsynsrapport

Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som er aktuelle å vedta etter at rettefristen etter kommuneloven § 60 d er utløpt.

Tilsynsrapportene er et offentlig dokument. Vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

2 Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

2.1 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.2 Rettslige krav

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på ekstra sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med.

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn.

Plikten til å varsle rektor

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. De som jobber på skolen, skal gi eleven beskjed om at de kommer til å varsle rektor om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle rektor raskt nok. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskretnende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Plikten til å undersøke alle saker

Dere skal undersøke saken nærmere så snart som mulig etter at rektor har fått varsel.

En elev som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Plikten til å sette inn tiltak

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må dere vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

2.3 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

I egenvurderingen i RefLex har lærere på ulike klassetrinn, samt rektor svart på spørsmål om plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre har rektor også svart på spørsmål om plikten til å informere og involvere elever og foreldre. Vi har observert at rektor og lærere er uenig i noen av svarene. Rektor og lærere har i liten grad redegjort for sine svar.

Narvik kommune, Narvik ungdomsskole, har lagt frem flere dokumenter i tilsynet, blant annet inspeksjonsplan, møteinnkalling med sakliste til møter i ulike utvalg, ordensreglement, mal for «Tiltaksplan, aktivitetsplan ved krenkende atferd», fem utfylte tiltaksplaner samt dokumentet «Psykososialt miljø og antimobbearbeid, rutine». Dette dokumentet er udatert, men inneholder blant annet lovhenvisninger og viktige utdrag fra det nye lovkapitlet. Dokumentet inneholder også en oversikt over hvilke handlingsplikter som tillegges assistenter, SFO-leder, lærere, kontaktlærer og rektor/stedfortredende rektor. I tillegg til dette har skolen i etterkant av tilsynet sendt inn et annet dokument som kalles «Rutiner § 9-a – aktivitets- og dokumentasjonsplikt i Narvikskolen». Dette dokumentet sier også noe om rutiner og ansvarsområder vedrørende skolemiljø. Dokumentene er delvis utfyllende, delvis overlappende, men ingen av dokumentene er utfyllende nok alene. Det er uklart for fylkesmannen hvilket dokument som brukes og er kjent i personalet.

Narvik ungdomsskole er satt sammen av to skoler, og det er ennå to kulturer, med ulike elevsyn, kompetanser og rutiner. Rektor forteller at det har vært noen runder med jobbing om skolens delplikter i personalet.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare. I RefLex svarer de fleste ja på at dette blir gjort, men det er lite utfyllende svar. I intervjuer forteller rektor at delpliktene er gjennomgått, og hun sier også at begge skolene har vært med i LP og ungdomstrinn i utvikling (UiU). Personalet har diskutert hva som er en krenkelse, men rektor sier at de har hatt alt for dårlig tid til dette. Rektor sier at personalet har jobbet mange år på ungdomstrinnet, og er trygg på at personalet har kompetanse på det.

Personalet har i stor grad svart at de har nok kompetanse til å gjenkjenne tegn på at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø, men intervjuer viser at det er stor usikkerhet rundt innholdet i dette kravet. Vi ser at rektor har satt i gang arbeidet med dette, og gitt informasjon til de ansatte om plikter, men at det ikke er gitt innhold til disse pliktene. Tilsynet viser også at ansatte mener de har fått både for lite tid og at de er for lite skolerte. I intervjuer kommer det fram at situasjoner som observeres blir lite diskuterte, og at det derfor blir vanskelig å fange opp helheter og mønstre i oppførsel og handlinger.

Det er forelagt tilsynet et plan over inspeksjon ved skolen. Lærerne oppgir i intervju at de følger med på elevene, men at det ikke foreligger en felles praksis for hvilke forhold de skal se etter, og sier også at det ikke er gjort noen risikovurdering eller kartlegging for hvor det trenges mer inspeksjon enn andre. I planen står det at de ansatte skal fordele seg på områdene.

Rektor sier at det har vært lite diskusjon rundt særskilt sårbare elever. Hun sier at skolen har jobbet med det, men ikke satt det i system. Også her mener hun at personalet har med seg kompetanse basert på erfaringer, og nevner blant annet fremmedspråklige og de med funksjonsnedsettelse, rusproblematikk og elever med psykiske utfordringer. For bedre å kunne oppfylle plikten til å følge med, bør begrepet sårbare elever være definert ved skolen, og skolen bør foreta en risikovurdering av hvem disse sårbare elevene kan være. Det er ikke gjort, og arbeidet rundt dette oppleves usystematisk. Intervjuer viser også at det ikke er en felles praksis at utfordringer rundt elever diskuteres på trinnmøter.

Fylkesmannen kan ikke se at rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø.

I intervju med personalet blir det sagt at de ansatte griper inn ved negativ oppførsel, og alle svarer også ja på dette i RefLex. Dette er i tråd med opplæringsloven § 9 A-4 første ledd, hvor det følger at alle som arbeider på skolen skal gripe inn ved negativ oppførsel.

Personalet sier at rektor har gitt informasjon om plikten til å gripe inn. Likevel signaliseres det at noen synes det er vanskelig å gripe inn ovenfor enkelte elever. Intervjuene viser samtidig at det ikke finnes en felles forståelse i personalet for hva som er en krenkelse, eller hva som er forskjell mellom alvorlig og mindre alvorlig hendelse. Personalet sier at de griper inn på grunnlag av egen kompetanse og erfaring.

Rektor har gitt informasjon om at alle som jobber på skolen skal gripe inn mot krenkelser, og vi anser at lærere som regel gjør dette. Innholdet i plikten er likevel utydelig, personalet har ulik terskel for inn gripen. Lærerne er usikre på hva rektor forventer når det skal gripes inn og vi ser heller ikke at dette systematisk følges opp. Terskelen for å gripe inn i situasjoner som inkluderer særskilt sårbare barn kan være ulik. At sårbare barn ikke er definerte, er med på å vanskeliggjøre personalets evne til å gripe inn.

Rektor har gitt informasjon om at alle som jobber på skolen skal gripe inn mot krenkelser, og vi anser at lærere som regel gjør dette. Vi kan likevel ikke konkludere med at det alltid blir gjort. Innholdet i plikten er likevel utydelig, og mye går på personalets erfaring. Dette er sårbart når det kommer nyutdannede lærere og/eller vikarer. Lærerne er usikre på hva rektor forventer når det skal gripes inn, og vi ser heller ikke at dette systematisk følges opp.

Alle som jobber på skolen skal varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dokumentet «Psykososialt miljø og antimobbebehandling, rutine» som er sendt inn henviser til lovteksten der det står at «Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn». Dokumentet

inneholder også en oversikt over hvilke plikter de ansatte har, deriblant varslingsplikt til rektor/stedfortreder.

Dokumentet henviser også til skolens mal for aktivitetsplan som ligger på samme område. Rektor forteller at planen er mer en huskeliste enn at alt skal være utfylt. Denne planen viser at den voksne skal varsle skoleledelse når elever blir utsatt for krenkende atferd. Intervjuene bekrefter at personalet kjenner til denne tiltaksplanen, vet hvor de finner den og at de vet at rektor/stedfortreder skal varsles.

Tilsynet har fått fem aktivitetsplaner, og alle viser at både kontaktlærer og skoleledelse blir varslet. I noen tilfeller blir sosialrådgiver kontaktet først, gjerne for råd om videre arbeid, men også sosialrådgiver varsler videre til skoleledelsen om slike saker. Dette viser også svar i RefLex, saksgangen stemmer med aktivitetsplanen for skolen. Intervjuer med personalet gir et litt mer nyansert bilde, hvor det pekes på at en del saker aldri meldes videre til rektor og begrunnes med usikkerhet for hvor alvorlig saken må være før den meldes til skoleledelsen. Ofte blir situasjonen tatt tak der og da, og det er bare de mest åpenbare situasjonene som varsles videre. Basert på dokumentasjon og intervjuer finner Fylkesmannen det likevel overveiende sannsynlig at skolemiljøsaker meldes til skoleledelsen.

Det må også foreligge en bestemt fremgangsmåte for hvilke saker personalet skal varsle om straks, og hvor raskt de skal varsle andre saker. Rektor skal sørge for at dette følges opp. Vi finner ikke at det er en kjent fremgangsmåte som sikrer hurtig saksgang i varslingen. På grunn av dette kan vi ikke konkludere med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier.

Opplæringsloven § 9A-4 sier at rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Dokumentet «Psykososialt miljø og antimobbearbeid, rutine» sier ingenting om når rektor og/eller ansatte skal melde saken til skoleeier, og skolen har heller ikke inkludert § 9A-4 sitt utdrag fra lov kapitlet. Rektor har i egenvurdering svart at hun varsler skoleeier i alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak. Hun skriver at hvis saken er så vanskelig at skolen ikke klarer å løse den, vil skoleeier alltid bli varslet. Videre sier hun at det er en svakhet at det ikke finnes noen gode rutiner for denne varslingen, og at en sak om skolemiljø kan bli tatt opp på slutten av andre møter. Varslingen til skoleeier er ikke alltid skriftlig, men når nytt kommunalt skoleadministrasjonssystem blir tatt i bruk over nyttår, blir det andre rutiner for dette. Kommunalsjef bekrefter dette, og vi finner det sannsynliggjort at rektor varsler skoleeier i tilfeller av alvorlige saker. Selv om vi ser at det skjer, finner vi likevel ingen systematikk i dette arbeidet, og det er ingen bevissthet rundt dette i personalet. Også her skaper skolens to rutinebeskrivelser for hva skolen gjør ved krenkelser usikkerhet. Dokumentet «Rutiner § 9-a – aktivitets- og dokumentasjonsplikt i Narvikskolen» inneholder informasjon om at skoleeier skal varsles, men ingenting om hva som gjøres når ansatte krenker. Fylkesmannen kan derfor ikke konkludere med at rektor sikrer at skoleeier varsles i alvorlige tilfeller.

§ 9A-5 sier at skolen har en skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen krenker en elev. Rektor skal da varsle skoleeier. Dersom det er en i skoleledelsen som krenker, skal skoleeieren varsles direkte av den som fikk mistanke eller kjennskap til krenkelsen.

Fylkesmannen finner heller ikke her noe systematisk arbeid, skriftlige rutiner eller kjennskap til

dette kravet hos personalet. På grunnlag av dette kan vi ikke konkludere med at rektor sikrer at slike saker umiddelbart blir varslet skoleeier.

Etter at rektor har fått varsel om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen undersøke saken så raskt som mulig. Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd. Rektor og lærere har i egen vurdering svart at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Intervjuer og dokumentasjon viser at elevens opplevelse legges til grunn. Involverte elever blir alltid hørt, og det brukes tolketjeneste hvis elev eller foresatte snakker dårlig norsk. Tiltaksplanen inneholder en egen kolonne som heter «Snakket med elev» og «snakket med den som krenket». Intervjuer med personalet bekrefter at de bruker tiltaksplanen som huskeliste. Hvem som undersøker sakene kommer an på sakens kompleksitet. Teamleder kan gjøre dette hvis det gjelder en sak som berører flere klasser, men det er naturlig at kontaktlærer gjør dette i sin egen klasse. Flere i personalet sier at det er naturlig å ha en tett dialog med trinnleder, som vil følge opp en sak hvis kontaktlærer ikke kan fullføre. I undersøkelsesfasen står sosiallærer til rådighet. Skoleledelsen sier de er kjent med alle sakene, og at det derfor er lettere å omdisponere personell og timer slik at undersøkelser kan gjøres godt nok.

Fylkesmannen har fått flere aktivitetsplaner fra 2018. Punkter under overskriften «Tiltak ved undersøkelse» inkluderer blant annet samtale med krenket elev, samtale med elev som krenker, samtaler med vitner, og samtale med begge elevens foresatte. En av disse planene var utarbeidet da personalet fikk mistanke til at en elev ikke hadde et godt skolemiljø. Tre av tiltakene er utarbeidet etter melding til skolen. Flere av aktivitetsplanene er udaterte, mens to av planene viser at skolen har satt i gang undersøkelser og laget aktivitetsplan innenfor lovens minstekrav på 5 virkedager. Alle disse planene har gitt utfyllende informasjon om hvilke undersøkelser skolen har gjort, og hva som har framkommet i disse undersøkelsene.

Fylkesmannen mottok september 2018 tre klager på ulike elevers skolemiljø. Rektor hadde ikke brukt skolens kjente mal for aktivitetsplan i disse tre sakene, men var mer i form av et møtereferat. Planen inneholder bakgrunn for planen, tiltak, frister og ansvarlige og holder seg således innenfor lovens minstekrav. Vi legger likevel ikke til grunn at dette er en plan som vanligvis brukes, og at rektor valgte å gjøre dette for å løse tre ganske likelydende saker.

Fylkesmannen konkluderer derfor med at rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen mottar varsel om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen undersøker saken snarest mulig.

Dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt, må rektor sikre at skolen setter inn egnede tiltak. For å gjøre det, må skolen ta stilling til hva som er barnets beste i saken. Da må skolen også vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen. Ofte vil det være behov for flere tiltak i sammenheng for at tiltakene i sum skal være egnet til å løse problemet. Tiltakenes egnethet henger derfor nøye sammen med elevens rett til å bli hørt. Tilsynet viser at skolen hører barnet, og mal for aktivitetsplan og intervjuer med personalet

understøtter dette. Vi ser også av utfylte aktivitetsplaner at tiltak blir diskutert og bestemt allerede i første møte, og videre under undersøkelser.

Tiltakene i aktivitetsplanen skal velges ut med grunnlag i faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Planen må bygge på oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser.

Aktivitetsplanene vi har mottatt viser at tiltakene er mye basert på samtaler, og det er få konkrete tiltak som skal få en krenkelse til å stoppe umiddelbart. Tiltakene bærer preg av å prøve seg frem, og eksempler på dette er «Skolen vil vurdere ulike tiltak for å forhindre at det skal skje flere krenkelser i skoletiden fremover» og «Det har vært vurdert å gå ut i klassene for å bevisstgjøre alle elvene om at kommentarer og annen krenkende atferd angående [...] må ta slutt» og at kontaktlærer for krenket elev skal ha samtaler med kontaktlærere i andre klasser. I en av aktivitetsplanene står det «Skolen vil nå sette i gang flere akutte tiltak og i tillegg forsterke ytterligere tiltak.»

Videre viser intervjuer at personalet baserer seg på egne erfaringer. Det er ikke gitt innhold i pliktene og det er ikke definert verken sårbare elever, hva en krenkelse er eller terskel for å agere i ulike situasjoner. Når dette er grunnlaget for vurderinger av igangsatte tiltak, kan vi ikke konkludere med at tiltak alltid er egnede og tilstrekkelige.

Skolen har sendt inn dokumentet «Psykososialt miljø og antimobbearbeid, rutine». Her står det blant annet hvilke plikter den voksne har. Vi kan likevel ikke se at det foreligger egne rutiner for hvordan skolen følger med og griper inn, varsler og undersøker - aktivitetspliktene er ikke fylt med innhold. Under intervju med lærerne kommer det fram at ingen har dokumentasjon på hva som blir gjort for å oppfylle denne plikten. Det ble sagt at de selv noterte saken ned i aktivitetsplanen, men at det ikke forelå interne rutiner for å dokumentere denne plikten. Rektor sier på sin side at hun ikke kan være sikker på at alle pliktene er oppfylte, mens flere i personalet forteller at de ikke vet hva som skjer etter at saken meldes til ledelsen.

Dokumentasjonen som er fremlagt i tilsynet, viser ikke hva skolen har gjort for å dokumentere alle plikter i enkeltsaker. Vi finner ikke at skolen på en god måte dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å følge med og gripe inn jf. opplæringsloven § 9A-4 syvende ledd.

Hvordan elevens aktivitetsplan oppbevares, synes uheldig. Narvik kommune bruker Google disk som en plattform der maler og dokumenter jobbes med, lagres og deles. Intervjuer viser at personalet kjenner til aktivitetsplanen, og hvor den ligger. Ulempen er at Google disk ikke er sikker nok til å lagre personsensitive opplysninger, og løsningen er da å anonymisere tiltaksplanene. Disse blir liggende uten navn til saken er ferdig, og lagres i papirarkivet. En slik løsning er usystematisk, og saker kan stoppe opp hvis nøkkelpersoner i saken blir borte. Det er usikkerhet i personalet om hvem som tar saken videre dersom de blir borte. Også mellom rektor og teamledere er det for Fylkesmannen et uavklart ansvarsområde. Noen saker meldes til teamledere som håndterer dem, andre er det rektor som har tatt hånd om. Rektor sier i intervjuer at oppfølging av disse sakene gjøres på faste møter med trinnledere, men at rutinene for oppfølging er for dårlig.

Det som er fellesnevner i våre funn under temaet «Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø», er mangler i skolens systematiske arbeid. Vi ser at skolen er godt i gang med å sette det nye lovkapitlet ut i praksis. Rektor har informert personalet, og stilt krav og forventninger opp mot dette, og planer er utarbeidet og kjent i personalet. Likevel er personalet usikre på hva pliktene innebærer i praksis, og vi ser at det er ulik forståelse. Når skoleledelsen ikke følger opp eller evaluerer og sikrer dette arbeidet, fanges det ikke opp at det gjøres ulikt.

Konklusjon

Fylkesmannen kan ikke se at rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø.

Fylkesmannen kan ikke se at rektor har sikret at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig. Lærerne er usikre på hva rektor forventer når det skal gripes inn og vi ser heller ikke at dette systematisk følges opp.

Fylkesmannen finner det sannsynlig at personalet melder inn saker om skolemiljø til skoleledelsen, men vi kan ikke se at dette gjøres så raskt som saken tilsier (se s. 9 avsnitt 3).

Fylkesmannen kan ikke konkludere med at rektorer sikrer at skoleeier varsles i alvorlige tilfeller. Selv om vi ser at det skjer, finner vi likevel ingen systematikk i dette arbeidet, og det er ingen bevissthet rundt dette i personalet.

Fylkesmannen finner intet systematisk arbeid, skriftlige rutiner eller at personalet kjenner til kravet om en skjerpet aktivitetsplikt i de tilfeller der en som jobber på skolen krenker en elev.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen mottar varsel om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen undersøker saken snarest mulig.

Fylkesmannen kan ikke konkludere med at tiltak alltid er egnede og tilstrekkelige når det ikke er lagt innhold i pliktene og det er ikke definert verken sårbare elever, hva en krenkelse er eller terskel for å agere i ulike situasjoner.

2.4 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

2.5 Rettslige krav

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

Dere skal lage en skriftlig plan som skal beskrive hvilken eller hvilke elever planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene,

hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene. Planen behøver ikke å knytte seg til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere elever.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, skal få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten om at de kan melde saken sin til fylkesmannen, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

2.6 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Skolen har en mal kalt aktivitetsplan. Denne ligger tilgjengelig for alle ansatte i skolens digitale plattform. Den ble oppdatert 16. oktober 2018, og kalles også tiltaksplan. I tilsynet har vi mottatt fem utfylte aktivitetsplaner.

Planen har en forside, der det fylles ut informasjon om elev og sakens status. Under status skal det fylles inn aktuell problemstilling, om regler for tilsyn er fulgt, om skoleleder er varslet og om akutt inngrep. Denne siden fylles ut av den som observerer eller den som denne gir beskjed til. Dette kan være kontaktlærer, sosialrådgiver eller avdelingsleder. Rektor blir alltid varslet, enten ved at dette tas opp i faste møtepunkter, eller at rektor varsles direkte.

Videre har planen en side om tiltak ved undersøkelse. Denne siden inneholder stikkord for hva som skal gjøres, herunder hvem som skal snakkes med, varsling og klagerett. Det skal fylles inn kolonne for tiltak, ansvarlig og frist. Neste side er kalt tiltak etter konklusjon. Her skal det skrives inn konklusjon, samt fylles inn oppfølging. Her er det også kolonner for tiltak, ansvarlig og frist.

Til slutt er det en side med evaluering. Denne består også av kolonnene tiltak, ansvarlig og frist. Det er en del støttespørsmål rettet til utsatt elev og foresatte, krenker og foresatte, klassemiljø og oppfølgingstiltak.

Skolens rutine beskriver at kontaktlærer, og rektor i alvorlige tilfeller, skal føre referater og logg som kan bli en del av aktivitetsplanen. Aktivitetsplanen skal fylles ut hvis det settes inn tiltak. Når tiltakene er evaluert, skal planen legges inn i elektronisk elevmappe og kopi sendes til foresatte.

Ansatte ved skolen kjenner til aktivitetsplanen og hvor den finnes. Det er som regel avdelingsleder som sørger for at aktivitetsplanen blir opprettet i saker. Ansatte bruker også sosialrådgiver mye, for å be om råd. Det er ulik praksis på hvordan foresatte blir gjort kjent med aktivitetsplanens innhold, før evaluering er gjort. Foresatte blir gjerne holdt informert gjennom muntlig dialog, både fra ledelsen og kontaktlærer.

Det fremstår for Fylkesmannen at det er en innarbeidet fremgangsmåte for at aktivitetsplanen skal brukes, men at det ikke er like innarbeidet *når* denne skal brukes. Det vises til erfaring og skjønn, samt at skolen nettopp har startet med å innføre Olweus-programmet. Skolens rutiner viser til lovteksten, og klargjør at ansatte har en plikt til å varsle om all mistanke og kjennskap. Det fremgår ikke av hverken rutiner eller annet planverk, intervjuer eller samtaler, at det er diskutert hva som skal følges med på, gripes inn ovenfor eller varsles om.

Når det varsles, blir det startet på en aktivitetsplan. Det blir beskrevet hvilken elev planen gjelder for. Det blir også redegjort for situasjon og undersøkelser. Planen legger også opp til at det skal utarbeides en konklusjon med tiltak etter undersøkelsen. De innsendte aktivitetsplanene viser at planen beskriver hvilke problem tiltakene skal løse. Når det kommer til de konkrete tiltakene og når disse skal gjennomføres, er planen utydelig. I aktivitetsplanene fremstår det mer som en dokumentasjon på hva som er gjort i saken, og tiltakene er gjerne samtaler. Vi vurderer at det er dette planen legger opp til med sin oppbygging. Selv om det er en kolonne kalt tiltak, er beskrivelsene i denne kolonnen preget av referat, mer enn konkrete tiltak. Det blir heller ikke tidfestet når tiltakene skal gjennomføres, det fremstår mer som at dette føres inn når det er gjort.

Siden aktivitetsplanen bruker en refererende form, blir tiltakene i planen utydelige. Det blir vanskelig å se av planen hva som skal gjøres, og på hvilken måte dette skal hjelpe de problemene som skal løses. I tillegg blir det i liten grad tidfestet når tiltakene skal gjennomføres. Det fremkommer heller ikke klart i planen når tiltakene skal evalueres, hvordan dette skal gjøres og hvem som er ansvarlig for dette. Denne utydigheten kan gå ut over de involvertes muligheter til å sette seg godt inn i hva som skal gjøres og når dette skal gjøres. Dette gjelder spesielt elev og foresatte.

Fylkesmannen finner at skolens fremgangsmåte er å informere foresatte underveis i prosessen, men at aktivitetsplanen ikke blir sendt hjem før den er evaluert. Det er viktig at den skriftlige planen sendes til foresatte slik at de kan vurdere om tiltakene følges opp og har den virkning som er ønsket. Det er ikke tilstrekkelig at dette gjøres muntlig. Kommunen motstrider dette i sin tilbakemelding på foreløpig rapport. Det blir sagt at aktivitetsplanen sendes hjem umiddelbart, enten i ranselpost eller i post. Fylkesmannen har sett igjennom vår dokumentasjon og finner ikke at dette er tilstrekkelig sannsynliggjort. Vi har også klagesaker som viser at rutinene for å sikre at

aktivitetsplaner sendes hjem ikke er tilfredsstillende. Vi fastholder derfor vår konklusjon, og kommunen må dokumentere sine rutiner på dette i sin retting av varslede pålegg.

Siden tiltak og frister for tiltak etter vår vurdering er utydelig i aktivitetsplanene som er sendt inn, er det vanskelig å vurdere om alle tiltakene som planen legger opp til følges opp og gjennomføres. Vi finner ingen tydelig fremgangsmåte for dette. Alle de innsendte planene inneholder navn på ansvarlige, men vi finner ingen tydelig ansvarliggjøring og oppfølging av dette. Det blir dermed opp til den enkelte å følge opp, og dette er sårbart ved fravær eller andre uforutsette hendelser.

De innsendte aktivitetsplanene viser at det er samtaler med involverte elever som er den mest brukte metoden for å innhente informasjon. Også foresatte blir involvert i evaluering. Tilsynet viser at det er lite bevissthet rundt bruk av andre informasjonskilder. Elevundersøkelsen er for eksempel lite brukt i konkrete saker, men følges opp på overordnet nivå. Skolen har begynt på Olweus- programmet, og vil gjennom det ha et verktøy som kan gi informasjon.

Tilsynet viser at skolen har en høy bevissthet rundt å videreføre eller sette inn nye tiltak når evalueringen viser behov for det. Utfordringen er at tiltakene i mange tilfeller er så vagt formulert at det blir vanskelig å evaluere dem på en god måte. Vi finner ikke at det er en innarbeidet fremgangsmåte ved skolen som sikrer informasjon til elever og foresatte om hvordan de kan melde saker til Fylkesmannen dersom skolen ikke overholder aktivitetsplikten. Kommunens og skolens rutiner tilsier at dette skal informeres om, men vi finner ikke at dette følges opp i alle foreldremøter eller i enkeltsaker.

Konklusjon

Aktivitetsplanen slik den foreligger, er en god måte å dokumentere hva skolen gjør eller har gjort i den enkelte sak. Fylkesmannen vurderer allikevel at den slik den er utformet og brukes i dag, ikke tilfredsstillende lovens krav om en skriftlig plan.

Den skriftlige planen har ikke

- Konkret oversikt over hvilke tiltak som er planlagt
- Tidsfestet når tiltakene skal gjennomføres
- Tidsfestet når tiltakene skal evalueres

Skolen sikrer ikke at elever og foresatte som mener skolen ikke overholder aktivitetsplikten, informeres om at de kan melde saken til Fylkesmannen.

3 Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre

3.1 Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

3.2 Rettslige krav

Elevene skal få delta i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for å skape et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-8 første ledd. Elevene kan bli involvert gjennom for eksempel aktiviteter og dialog i hverdagen, og gjennom planlagte samtaler og møter. Hvordan elevene skal ta del i arbeidet, skal dere tilpasse til saken og elevenes alder og forutsetninger.

Rektor skal jobbe for at alle som jobber på skolen, skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-3. Rektor skal også jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. For å få til dette må lærerne ha nødvendig kompetanse og tilstrekkelig tid. Skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, på trygghet og sosial tilhørighet. Arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelser, og det må omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse.

Skolen skal evaluere arbeidet med skolemiljøet basert på synspunkter fra ansatte, elever og foreldre. Dersom evalueringen viser at dere ikke oppfyller kravene som følger av opplæringsloven kapittel 9 A, må dere gjøre endringer i måten dere jobber på, slik at kravene blir oppfylt.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.

3.3 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Skolen har elevråd og skolemiljøutvalg der elevene er representert. De store sakene har naturlig nok sammenheng med skolebygg og inneklima. Det fremgår at det forventes at det lages klasseregler i de ulike klassene, men skolen har ingen felles rutiner eller fremgangsmåte for dette. Elevrådet gir konkrete innspill på tiltak for å skape et trygt og godt skolemiljø. Skolen har ikke lagt frem en plan for hva som skal tas opp i elevrådet. Elevundersøkelsen er ikke et fast tema.

Skolens personale er satt sammen av ansatte fra de to tidligere skolene Parken og Framnes. Disse skolene var forskjellige i størrelse, og personalet fra de ulike skolene har ulike erfaringer med hvordan de har arbeidet med skolemiljøet. Det er også ulike oppfatninger av hvordan ledelsesstrukturen på skolen legger til rette for arbeidet med et godt og trygt skolemiljø. Skolen er nå i gang med å innføre Olweus-programmet. Skolen er også i gang med å lage strukturer for møtene i FAU og SU. I årshjulet for SU er skolemiljøet fremhevet.

Det er naturlig nok et fokus på det fysiske miljøet ved skolen. Tilsynet viser at dette er tema i elevrådet, blant foresatte og ansatte. Fylkesmannen finner ikke at det helhetlige skolemiljøet, både de fysiske rammene og det psykososiale, blir systematisk arbeidet med. Elevene flyttet inn i de midlertidige lokalene i januar 2018, og det rapporteres fra elever og ansatte et stort behov for arealer inne og ute som det kan foregå sosiale aktiviteter i. I dag er det slik at mange av elevene er på klasserommet hele skoledagen. Mangelen på sosiale arenaer kan få følger for elevenes faglige og sosiale læring. Fylkesmannen mener det er bekymringsfullt at det etter så lang tid ikke er etablert noen gode midlertidige løsninger på dette. Etter vår vurdering er det mulig å få til dette med enkle midler. Det kan for eksempel settes ut benker i skolegården, lage til felles aktiviteter i friminutt osv.

Dette tyder på at det forebyggende arbeidet ikke er systematisk nok. Det fremkommer ingen klar mening om hvordan skolen som organisasjon skal sikre elevene et trygt og godt skolemiljø. Vi finner for eksempel ikke en klar årsplan for hva som er viktig å ta opp i elevrådet. Elevundersøkelsen er et eksempel som vi ikke finner et system på å følge opp i elevråd. Vi finner heller ingen enhetlig praksis rundt arbeidet med elevråd i klassene. Det fremstår som at det er opp til den enkelte kontaktlærer.

Tilsynet viser tydelig at personalet kommer fra to ulike skolekulturer, og at de har ulike erfaringer og handlingsmåter. Fylkesmannen opplever at personalet bruker sin erfaring fra tidligere arbeidsplass, og at det ikke er etablert en felles praksis på holdninger og verdier som kan bidra til et trygt og godt skolemiljø. Det fremstår allikevel klart at både skolens ledelse og personalet er opptatt av å fremme en positiv samhandling i klasse- og skolemiljøet. At alle nå skal i gang med å innføre Olweus-programmet, kan bidra til en mer felles praksis på holdninger og verdier. Holdningsskapende arbeid er krevende, både i tid og innsats. Det er derfor viktig at skolen setter av nok tid til å samkjøre og heve kompetansen. Dette krever også systematikk.

Selv om skolen er i gang med å lage årshjul for ulike møtearenaer, finner vi at det på tilsynstidspunktet ikke er en systematisk oppfølging av synspunkter fra elever, ansatte og foresatte i arbeidet med et godt skolemiljø. Vi finner for eksempel ikke at elevundersøkelsen brukes i dette arbeidet, og det er uklart hvordan dette tas opp i forum som elevråd og FAU.

Konklusjon

Rektor sikrer ikke at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Rektor jobber ikke systematisk for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Skolen evaluerer ikke det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

Rektor jobber for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

3.4 Plikten til å informere og involvere elever og foreldre

3.5 Rettslige krav

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. Dere må gi informasjonen på en måte og i et omfang som gjør at elevene og foreldrene kan ivareta sine rettigheter etter loven.

Dere skal informere aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd. Dere skal i tillegg informere aktuelle råd og utvalg om at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Hvilke råd og utvalg som er aktuelle, varierer etter skoletype.

Dere skal informere aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet, jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd. Skolen må selv ta initiativet til å orientere rådene og utvalgene når ny relevant informasjon er tilgjengelig eller kommet frem. Kravet om at det må være viktig for skolemiljøet, betyr at dere ikke trenger å informere om dagligdagse enkelthendelser eller mindre endringer av rutiner.

Dere skal så tidlig som mulig ta aktuelle råd og utvalg med i arbeidet med skolemiljøtiltak, jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd. Dere må ta rådene og utvalgene med i arbeidet tidlig nok til at de får en reell innflytelse.

3.6 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. I RefLex er det bare skoleledelsen som har besvart spørsmålene i dette emnet. Skoleledelsen svarer at de sørger for at dette blir gjort, og mener at økte antall klager til fylkesmannen understøtter dette. Skolen har sendt inn flere dokumenter for å understøtte dette, et eksempel på en invitasjon til foreldremøte på 8. trinn skoleåret 2018/2019. En av sakene på møtet er «Klassemiljø/skolemiljø, bla kapittel 9a». Dokumentet sier ingenting videre om innhold og om denne retten er ivaretatt av dette møtet. Et annet dokument som kalles «Rutiner § 9-a – aktivitets- og dokumentasjonsplikt i Narvikskolen» sier også noe om dette og inneholder avsnittet «årlig informasjonsplikt» hvor det står at rektor har ansvar for å legge ut informasjon ved oppstart av nytt skoleår på skolens hjemmeside og sende hjem informasjonsskriv fra Udir pr e-post. Pr november 2018 er ikke dette innholdet på plass på skolens hjemmeside. Kontaktlærer skal informere foresatte om innholdet i kapittel 9 A og om skolens rutiner for foreldre om høsten.

Intervjuer med personalet viser også at dette fremstår som veldig lite systematisk. Noen sier det gjøres, mens andre ikke vet noe om dette. Også foreldre var i tvil om dette var gjort for skoleåret 2018/2019, selv om det var enighet om at dette var blitt gjort høsten 2017. Fylkesmannen kan

derfor ikke konkludere med at rektor alltid sikrer skolen gir elever og foresatte informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til fylkesmannen.

Skolen skal informere aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, samt informere aktuelle råd og utvalg om at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Skoleledelsen svarer i RefLex at skolen informerer råd og utvalg, mens dokumentasjonen og intervjuer ikke gir noe entydig svar på dette. I intervju med skoleledelsen sies det at verken Framnes eller Parken hadde SU eller SMU, mens det alltid har vært FAU og elevråd. På grunn av flytting og sammenslåing, har det vært noe varierende grad av aktivitet i de ulike råd og utvalg ved skolen.

Foreldrerepresentanter sier at råd og utvalg først høsten 2018 har kommet på plass. Skolen har sendt inn en oversikt over hvilke rutinesaker som skal behandles i SMU og SU, datert 09.10.18. De første møtene var på tilsynstidspunktet ikke datofestet, og det er ikke innsendt noe møtereferat. Vi har ingen dokumentasjon som viser at råd og utvalg har fått informasjon om dette, eller fått anledning til å uttale seg. Svarene og dokumentasjonen er så motstridende at fylkesmannen ikke kan konkludere med at rektor sikrer at skolen oppfyller denne plikten.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet. Vi har tidligere konkludert med at skolens råd og utvalg ikke har fått oppfylt retten til informasjon og å bli hørt i skolemiljø saker fordi de ikke er operative. Dermed kan vi heller ikke konkludere med at disse råd og utvalg har fått informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet.

Rektor skal sikre at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig. Tilsynet viser at elevrådet har arbeidet med skolemiljø. Det har det siste året naturlig nok vært mest fokus på det fysiske skolemiljøet, hvor saker som inneklime, temperaturer, bruk av sosiale soner, uteareal, bruk av kantine og hærverk på skolen har vært gjentatte tema. Skoleledelsen sier at ordensreglement og saker om skoleturer er sendt til elevrådet og FAU slik at de kan få uttale seg, og intervjuer bekrefter dette. Vi kan likevel ikke se at elevrådet uttaler seg om saker som angår det psykososiale miljøet, og tiltak/arrangementer i forbindelse med dette og skolen har ikke sendt inn dokumentasjon som understøtter dette. Fylkesmannen kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen tar elevråd og foreldreråd med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig.

Siden vi har konkludert med at rektor ikke sikrer at skolen oppfyller disse pliktene, kan vi heller ikke konkludere med at skolen evaluerer dette arbeidet.

Konklusjon

Fylkesmannen kan ikke konkludere med at rektor alltid sikrer skolen gir elever og foresatte informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen.

Fylkesmannen kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen oppfyller plikten om å informere aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Fylkesmannen kan ikke konkludere med at råd og utvalg har fått informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet.

Fylkesmannen kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen tar elevråd og foreldreråd med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig.

4 Frist for retting av regelverksbrudd

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette regelverksbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er **28. februar 2019**. Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen:

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

1. Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4.

Kommunen må i den forbindelse se til:

- a) At rektor sikrer at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare
- b) At rektor sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
- c) At rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier
- d) At rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke klarer å løse en sak
- e) At rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

2. Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-9 og forvaltningsloven § 11.

Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) Lager en konkret oversikt over hvilke tiltak som er planlagt
- b) Tidsfester når tiltakene skal gjennomføres
- c) Tidsfester når tiltakene skal evalueres
- d) Informerer elever og foresatte som mener skolen ikke overholder aktivitetsplikten, om at de kan melde saken til Fylkesmannen.

Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

3. Kommunen må sørge for at skolen jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8 første ledd.

Kommunen må i den forbindelse se til at:

- a) Rektor sikrer at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
- b) Rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø
- c) Rektor jobber for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet
- d) Skolen evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte

Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet

4. Kommunen må sørge for at skolen informerer elevene og foreldrene om rettighetene etter opplæringsloven kapittel 9 A, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Kommunen må i den forbindelse se til at:

- a) Skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til fylkesmannen

5. Kommunen må sørge for at skolen informerer og i involverer aktuelle råd og utvalg i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-9, 11-1a, og 11-5a og forvaltningsloven § 11.

Kommunen må i den forbindelse se til at:

- a) Rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet
- b) Rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet
- c) Rektor sikrer at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig

- d) Skolen evaluerer arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte

Dere har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Eirik Arntsen
Tilsynsleder

Håkon Baltzersen
Tilsynsmedarbeider

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Egenvurderinger i RefLex
- Intervjuer og samtaler med ansatte, elever og foresatte
- Inspeksjonsplan
- Aktivitetsplaner og evalueringer 5 elever
- Generell info NUS
- Nyttige linker
- Psykososialt miljø - rutiner
- Samarbeidsutvalg - møter, rutiner
- Skolemiljøutvalg - møter, rutiner
- Skolereglement
- Mal tiltaksplan-aktivitetsplan
- Årshjul rådsorgan
- Elevfravær, rutine
- Felles innkalling NIS, eksempel
- Innkalling foreldremøte
- Foresatte skjema for innsyn
- Info andre foresatte
- Inspeksjon mandag eksempel
- Skoleeiers forsvarlige system - link
- LP arbeidsskjema og kartlegging
- Narvik kommune - Olweus
- Orden og oppførsel - rutine
- Orden rom
- Plikter lærere
- Representanter i rådsorgan
- Rutiner minoritetsspråklige NK
- Skjema utviklingssamtale
- Skolebytte
- Skolemiljøutvalget rutinesaker
- SU rutinesaker
- Tidslinje Olweus NUS høst 2018
- Trinn og seksjonsarbeid - rutine
- UiU program mars 2018
- Under arbeid arbeidsrutiner, samlet